

ב:

אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

עין משפט
נר מצוה

מסורה הש"ס

א) ומינה יב' ד'ית פג:א.
ב) לקמן י' מנחת סו:א.
ג) ארבעה: ד' תוספתא.
ד) וכן ה"ב: ט' וכן פג:א.
ה) ודמילין: ז' תוספתא.
ו) ע"ש: ט' ד"ה כג:.
ז) וכן ה"ב: י' תוספתא.
ח) וכן ה"ב: י' תוספתא.
ט) וכן ה"ב: י' תוספתא.
י) וכן ה"ב: י' תוספתא.
יא) וכן ה"ב: י' תוספתא.
יב) וכן ה"ב: י' תוספתא.
יג) וכן ה"ב: י' תוספתא.
יד) וכן ה"ב: י' תוספתא.
טו) וכן ה"ב: י' תוספתא.
טז) וכן ה"ב: י' תוספתא.
יז) וכן ה"ב: י' תוספתא.
יח) וכן ה"ב: י' תוספתא.
יט) וכן ה"ב: י' תוספתא.
כ) וכן ה"ב: י' תוספתא.

מדקאמר ובלילה ימי כנגב. מכלל דלור דרשיה דקרא יומא הוא והכי קאמר כיום כשעוברי דרסיס הולכים עומד רוחא בלא הדרכיס והורגן וטוטל את ממונס ובלילה הוא נעשה כנגב לחתור בתים ולגנוב: הכי קאמר. מה שמנה לך מורה רשות על הכא במתחרת להורגו כדמכיו (שמות כג) אס במתחרת ימלא הגנג והוכס וממ אין לו דמיס אס כבוד לך הדבר כאור שהוא בא על עסקי נפשות דהיינו כל אדם מן מאב על הבן וכיוצא בו שמכיר בו שהוא אוהבו מאל אבא שאר כל אדם אס היה בעל הממון עומד כנגדו להליל ממנו ממונו זה עומד עליו והורגו רוחא הוא ונתן רשות לכל הקודס להליל את בעל הממון כגפשו של בא במתחרת. ובלילה אס מספקא לך כלילה כגון שלדס אוהבך שהוא אבין ורממינו עלך ואס היית עומד כנגדו להליל ממנון אינו הורגך יהי בעיניך כנגב ולא ניתן להורגו והכי אמרינן כנסהדרין (דף עב:): דאכ על הבן אינו נהרג במתחרת: כוכבי נשפו: כוכבי לילוי: יקו לאור. יאפה ליוס: דלבר המלצר ולא שיהיה סס היוס אור ולא קאמר יקו ליוס אלא יקו שילור ואין: ואומר אך חשך יפוני. ואומר כבוד הייתי בעוניי כשהייתי נרדף אך נחשך זה אמות והוא יפוני והוא יחשך תמיד עלי לטון נשף ולילה והחשך שהייתי שרוי בו נעשה אור בעדני אללי וגבי לילה שייך למימני יוס אלמא הכי קאמר דוד הלילה נעשה לי יוס: אני אמרתי. מפני חטאי שאף מן העולם הבא אטרד ועבדיו שמללי על אלוהי עון און מן העולם הזה שהייתי שרוי בו בנחשך ובחפרה האיר בעדני שהודיע הקב"ה לשונאי דוד כימי שלמה שמלל לדוד כשנדקס להכניס ארון לבית קדשי הקדשים ודבני שעירס זה בזה נמועד קטן (דף ע"א): בודקין. חמץ: מדקאמר ובי"ד שפריס מכלל דלור אורסא הוא. וטעמא דר' יהודה מפרש לקמן בפירוקי: אסור בעשייה מלאכה. במקום שנהגו בו לקטן (דף ג:) מקום שנהגו שלא לעשות מלאכה אין עושין: משעת האור. אבל קודם לכן אפילו נהגו בעלת חמץ: מוסר כבליס חמץ. עד שש שעות כדלקמן בפירוקין (ד' יא:): אורסא הוא. משחשיכה ושקעה חמה של שלשה עשר: ימא אישו לנפשו. היכן מלינו שהיסי אסור והלילה מותר: הכי קאמר. ליה הך איסורא דרבנן היא ולא דאורייתא ובשלמא לדרי דלמינא משעת עמוד השחר אשכחן בעלמא

א' פשיטא דף דאנפשות קאתי. אומר ר"י ורבי"א דהאי קרא באכ על הבן מיירי דקתם אכ מרחס על הבן ולא ויהרגו אס עמוד נגדו להליל ממונו ולכן לא ניתן להלילו כגפשו אלא שיעודע כבוד שלהורגו בא כדמוכה בפרק בן סורר (דף עב: וסס) דמוקי הכריתת דמינא אס ורחה עליו השמש וכי עליו נלמד ורחה אלס אס כבוד לך כשמש און לו שלוס עמן הרגוה ואס לאו שלן מהרגוה באכ על הבן והיסי דמינא אס כבוד לך שיש לו שלוס עמן אל מהרגוה מוקי כגן על האכ: מאימתי י"ד אסור בעשיית מלאכה. פירס רש"י אסור בעשיית מלאכה כמקום שנהגו ואין נראה לר"י דכפ' מקום שנהגו (דף נה.) מוכח כהדין דרבי יהודה אית ליה איסורא ולא מנהגא ועוד מנהג איסורא ואת אמרת מנהגא ועוד נחשו היכי נהג לכן נראה כדאיסור דהאי פלגי ובלילי כי היכי דפלגי חסם במתני' ב"ש ובי"ה: רבי אליעזר ב"י אומר משעת האור. למאי דמסקינן אור ממש נקט ר' אליעזר בן יעקב שיעור למילמיה במתלת היוס ור' יהודה השמש כדלמר כשזכור את הפועלים נקט הגן התמה משעת כניסת פועלים למלאכה שהוא אחר זריחת השמש כדלמר כשזכור את הפועלים (דף פג: וסס) פועל כניסתו משלו ביציאתו משל בעה"ב פי' ביציאתו מבימו למלאכה כדמכיו (תהלים קד) מורת השמש יאספון וגו' ילא אכס ואלא ולא הוי ר"ל בן יעקב לא ככ"ש ולא ככ"ה דבית שמאי אוסרין סהילתו ובי"ה ממירין עד הגן ולמאי דס"ד דלור אורסא ככ"ש יאמר רבי פלגי בן יעקב לא מתקין ב"ש ובי"ה דכרס הוי: ה"בן מצינו יום שמקצתו מות' ומקצתו אסור. פי' היכא ליתא סברא כי הכל וכן חמץ דלקשי ליה מיניה אבל היכא דליכא סברא כגון משום מיאונן וכיוצא בו לא מיירי: אס

תורה אור השלם

- 1. יחשבו כוכבי נשפו יקו לאור ואין ואל יראה בעצמי שחור: איוב ג ט
- 2. ואמר אך חשך ישופני ולילה אור בעדני: תהלים קלט יא

מוסף רש"י

ובשעת הביעור. כשעה שפית, אבל מחלן יאילן לא יבדוק אפילו לא נדקו חמץ, ונזקין מסס דלמא חזי למיכל בשמולא לחו כספס ומחוח סו: עד מתי אוכל רשותה. כלילה כשחמץ הוא לחה, כלל מעיית שהוא אוכל משחמץ, ואפילו תענית יחד קא מיירי תענית י"ב. שראא בזמנו לקדשי. להודיע שחמץ י"ב: ד"ה כג:.

הא מדקאמר ובלילה יהי כנגב אלמא אור יממא הוא התם הכי קאמר אי פשיטא לך מילתא כנהורא דאנפשות קאתי רוצה הוא וניתן להצילו כנפשו ואי מספקא לך מילתא כליילא יהי בעיניך כנגב ולא ניתן להצילו כנפשו מיתיבי יחשכו כוכבי נשפו יקו לאור ואין ואל יראה בעפפי שחר מדקאמר יקו לאור ואין אלמא אור יממא הוא התם מילתא הוא דקא לייט ליה איוב למזליה אמר יהא רעוא דליציפיה הך גברא לנהורא ולא לישכחיה מיתיבי ² ואומר אך חשך ישופני ולילה אור בעדני אלמא אור יממא הוא התם הכי קאמר דוד אני אמרתי אך חשך ישופני לעוה"ב שהוא דומה ליום עכשיו ⁶ והעולם הזה שהוא דומה ללילה אור בעדני מיתיבי ⁷ יהודה אומר בורקין אור ⁸ (לארבעה) עשר ובארבעה עשר שחרית ובשעת הביעור מדקאמר רבי יהודה בורקין אור ארבעה עשר ובארבעה עשר שחרית אלמא אור אורתא הוא ש"מ מיתיבי ⁹ מאימתי ארבעה עשר אסור בעשיית מלאכה ר' אליעזר בן יעקב אומר משעת האור רבי יהודה אומר משעת הגן החמה אומר ליה ר"א בן יעקב לרבי יהודה וכי היכן מצינו יום שמקצתו אסור בעשיית מלאכה ומקצתו מותר בעשיית מלאכה אומר ליה הוא עצמו יוכיח שמקצתו מותר באכילת חמץ ומקצתו אסור באכילת חמץ מדקאמר רבי יהודה משעת הגן החמה אלמא אור דקאמר ר"א בן יעקב אורתא הוא לא מאי אור עמוד השחר אי הכי דקאמר ליה היכן מצינו יום שמקצתו מותר בעשיית מלאכה ומקצתו אסור בעשיית מלאכה ¹⁰ נימא איהו לנפשיה הא איכא לילה דקא

שרי ר"א בן יעקב ה"ק בשלמא לדידי אשכחנא דקא פלגי רבנן בין יממא לליליא ¹¹ (דחנן) "גבי תענית צבור יעד מתי אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר דברי ר' אליעזר בן יעקב ר' שמעון אומר עד קרות הגבר אלא לדיך היכא אשכחנא יממא גופיה דפלגי ביה רבנן אומר ליה הוא עצמו יוכיח שמקצתו מותר באכילת חמץ ומקצתו אסור באכילת חמץ שפיר קאמר ליה ר' יהודה לר"א הכי קאמר ליה רבי אליעזר אמיןא לך אנא מלאכה דרבנן ואת אמרת לי חמץ דאורייתא דעד הכא אסר רחמנא ועד הכא שרא רחמנא ואידך שעות דרבנן ואידך הרחקה הוא דעבוד רבנן לדאורייתא ¹² מיתיבי אין משיאין משואות אלא על החדש שגראא בזמנו לקדשו ואימתי משיאין משואות לאור עבורו אלמא אור אורתא הוא ש"מ מיתיבי ¹³ היה עומד כל הלילה ומקריב על המזבח לאורה טעון קידוש ידים ורגלים דברי רבי אורה שאני: מיתיבי מר זוטרא המפלת

במדי דרבנן להלילה מותר והיסי אסור: דפלגי ביה רבנן. שנתו מילוק כשעורס זה לאיסור חה להיתר: אמינא לך אלא דרבנן. היכן הורגלו לעשות כן דעמא דהכא נמי כן גזרו: ואס אמרס לי. ראה במילי דאורייתא כגזירת הכתוב כן היא ואין זו מדה חכמים: שטוס דרבנן. לנד איסור של תורה שהוא משש שעות ולמעלה כדלקמן [ד]. הוסיפו חכמים שתי שעות כדתנן [א]: אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש ושורפין במתלה שש הרי לך כשל דכריסם שתי שעות אסורות והארבע ראשונות לא אסרו: ואידך. ההוא אל דמי להכא דהרחקה עבוד כגון לדאורייתא משום יוס המעונן וכני אדם שאין נקיאין כשעות יעשו בין שש לשבע אבל כדאיסור זה כוליה דרבנן אחר שגזרו איסור כל היס גזרו: אין משיאין משואות. אבוקות כדלמי הריס היו שלוחי בית דין עושין להודיע שהיסי קדשו בית דין את ההדש: אלא על האדש שגראא בזמנו לקדשו. ביום שלשים שגראא לקדש דאילו כשהדש מעובר ועושין ראש חדש ביום שלשים ואחד חמץ מקדשין אותו כשכר קדשוהו שמיס ואשמעינן האי תנא דלחכר עבדינן משואות ואמלא לא עבדינן משואות וכשאין רואין משואות יודעין שהדש מעובר: לאור עבורו. ליל עעבר שלשים להודיע שהיסי נתקדש. ליל שלשים [ב] ונאחד קרי אור עבורו] על שש עשו נעשה הדש מעובר כשאין קובעין בו את ראש חדש: אלמא אור אורסא הוא. דהא ביום אין משואות של אור נראין מרחוק: עומד ומקריב כל הלילה לאורה טעון קידוש ידים ורגלים: דקסבר רבי ליה פוסלת בקידוש ידים ורגלים ועממא מפרש בזבחים [ט]: אורה שאני. היכא דמי אורה לא פלגי רב יהודה דהא לשון יוס: המפלת

שמע אין משיאין משואות אלא על החדש שגראא בזמנו לקדשו, ואימתי משיאין עליו לאור עבורו. ש"מ אור אורתא הוא. ושגראא בזמנו לקדשו. הוא יום שלשים. היה עומד ומקריב על המזבח לאורה טעון קידוש ידים ורגלים אף על פי שכל הלילה היה מקריב. לאורה קריים בה כשחבר כבאום אל אהל מועד, וחשוב כאלו לאותה [טע] [כנגב].

המפלת